

Rolnummer 6701
Arrest nr. 125/2018 van 4 oktober 2018

A R R E S T

In zake : het beroep tot gedeeltelijke vernietiging van de artikelen 21 en 22 van de wet van 25 december 2016 houdende diverse bepalingen inzake sociale zaken (niet-toepasbaarheid op de personeelsleden van HR Rail van de wet van 3 juli 1967 betreffende de preventie van of de schadevergoeding voor arbeidsongevallen, voor ongevallen op de weg naar en van het werk en voor beroepsziekten in de overheidssector), ingesteld door Ann Lefevre en anderen.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters F. Daoût en A. Alen, en de rechters J.-P. Snappe, E. Derycke, T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul en R. Leysen, bijgestaan door de griffier F. Meersschaut, onder voorzitterschap van voorzitter F. Daoût,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van het beroep en rechtspleging*

Bij verzoekschrift dat aan het Hof is toegezonden bij op 29 juni 2017 ter post aangetekende brief en ter griffie is ingekomen op 30 juni 2017, is beroep tot vernietiging ingesteld van de woorden « ongeacht of ze zich in een statutair verband met HR Rail bevinden of » en « zijn » in artikel 1/1 van de wet van 3 juli 1967 betreffende de preventie van of de schadevergoeding voor arbeidsongevallen, voor ongevallen op de weg naar en van het werk en voor beroepsziekten in de overheidssector, ingevoegd bij artikel 21 van de wet van 25 december 2016 houdende diverse bepalingen inzake sociale zaken, en van de tweede zin van artikel 22 van dezelfde wet (bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 29 december 2016, derde editie) door Ann Lefevre, Mohammed Boudlal, Philippe Duterte, Etienne Hoet en de vzw « Mobilité et Transport Intermodal de Service Public », bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. V. Letellier, Mr. E. Huisman en Mr. R. Leloup, advocaten bij de balie te Brussel.

De Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. V. Pertry, advocaat bij de balie te Brussel, heeft een memorie ingediend, de verzoekende partijen hebben een memorie van antwoord ingediend en de Ministerraad heeft ook een memorie van wederantwoord ingediend.

Bij beschikking van 16 mei 2018 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers P. Nihoul en E. Derycke te hebben gehoord, beslist dat de zaak in staat van wijzen is, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij een partij binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 6 juni 2018 en de zaak in beraad zal worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, is de zaak op 6 juni 2018 in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *In rechte*

- A -

Ten aanzien van de ontvankelijkheid

A.1.1. De eerste, de tweede, de derde en de vierde verzoekende partij verantwoorden hun belang bij het beroep door hun hoedanigheid van statutair werknemer van HR Rail. Terwijl de eerste twee slachtoffer zijn van een arbeidsongeval, voeren de laatste twee aan dat zij ooit het slachtoffer van een arbeidsongeval zouden kunnen worden. Bovendien staat de derde verzoekende partij thans tegenover HR Rail in het kader van een geschil met betrekking tot de toepassing van de wet van 3 juli 1967 betreffende de preventie van of de schadevergoeding voor arbeidsongevallen, voor ongevallen op de weg naar en van het werk en voor beroepsziekten in de overheidssector.

A.1.2. De vzw « Mobilité et Transport Intermodal de Service Public », vijfde verzoekende partij, verantwoordt haar belang bij het beroep door middel van haar maatschappelijk doel, dat met name erin bestaat

het welzijn van de werknemers van de overheidsdienst mobiliteit te bevorderen en toe te zien op een mogelijke discriminatie ten aanzien van die werknemers.

A.2.1. De Ministerraad betwist het belang van de vzw « Mobilité et Transport Intermodal de Service Public », die pas enkele dagen vóór het instellen van het beroep is opgericht.

A.2.2. Hij voert ook aan dat het Hof niet bevoegd is om kennis te nemen van het beroep, aangezien dat laatste in werkelijkheid gericht is tegen het algemeen reglement inzake arbeidsongevallen, ongevallen op de weg naar en van het werk en beroepsziekten - bundel 572 van de Belgische spoorwegen (afgekort : het ARPS 572), norm die niet aan de toetsing van het Hof kan worden voorgelegd.

A.2.3. Ten aanzien van artikel 22 van de wet van 25 december 2016, de tweede bestreden bepaling, is hij van mening dat het beroep niet ontvankelijk is in zoverre het gericht is tegen de wijze waarop die bepaling de datum regelt waarop artikel 21, de eerste bestreden bepaling, uitwerking heeft voor de contractuele personeelsleden van HR Rail. Het beroep heeft immers alleen betrekking op de situatie van de statutaire personeelsleden.

A.2.4. Het beroep is ook onontvankelijk in zoverre het, wat het tweede middel betreft, steunt op een schending van artikel 23 van de Grondwet en, wat het derde middel betreft, op een schending van diezelfde bepaling en van artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens. De verzoekende partijen zetten immers niet uiteen in welke zin die bepalingen zijn geschonden.

A.3. De verzoekende partijen antwoorden dat het belang bij het beroep van een rechtspersoon niet afhankelijk is van de duur van zijn bestaan. Vervolgens preciseren zij dat geen enkel middel is gericht tegen het ARPS 572, maar uitsluitend tegen bepalingen van de wet van 25 december 2016. Wat de gedeeltelijke ontvankelijkheid van het beroep betreft zullen de verzoekende partijen daarop antwoorden tijdens het onderzoek van de middelen.

Ten aanzien van het eerste middel

A.4. Het eerste middel, onderverdeeld in twee onderdelen, is afgeleid uit de schending van artikel 23 van de Grondwet.

Eerste onderdeel

A.5.1. De verzoekende partijen voeren aan dat het in artikel 23 van de Grondwet vervatte wettigheidsbeginsel inhoudt dat het stelsel van de uitkeringen inzake arbeidsongevallen moet worden bepaald bij een formele wet. Het bestreden artikel 21 heeft echter tot gevolg de statutaire personeelsleden van HR Rail uit te sluiten van elk wettelijk ingevoerd stelsel. Het wettigheidsbeginsel is dus geschonden.

A.5.2. De Ministerraad antwoordt dat artikel 23 van de Grondwet geen wettigheidsbeginsel of slechts een afgezwakt wettigheidsbeginsel bevat. Er bestaat overigens geen wettigheidsbeginsel inzake het statuut van het personeel, aangezien de bevoegdheid om het statuut van de personeelsleden van de Staat vast te stellen bij artikel 107 van de Grondwet is toevertrouwd aan de Koning.

Vervolgens vergissen de verzoekende partijen zich wat de draagwijdte van het bestreden artikel 21 betreft. Die bepaling sluit het statutair personeel van HR Rail niet uit van « elk wettelijk ingevoerd stelsel », maar uitsluitend van het toepassingsgebied van de wet van 3 juli 1967.

De Ministerraad zet vervolgens uiteen dat de statutaire personeelsleden van HR Rail onderworpen zijn aan het statuut en aan de reglementering van het personeel inzake arbeidsongevallen van de Belgische spoorwegen (ARPS 572), opgesteld na onderhandelingen en overleg binnen de Nationale Paritaire Commissie. Er bestaan talrijke wettelijke gronden die de bevoegdheid van die Commissie en van HR Rail inzake arbeidsongevallen vaststellen.

De Ministerraad beklemtoont daarnaast dat het statuut van het personeel en het ARPS 572 de reglementering inzake arbeidsongevallen sinds 1970 bevatten, dus lang vóór de aanneming van artikel 23 van de Grondwet. Het is dus de wetgever die ervoor gekozen heeft de Nationale Paritaire Commissie te betrekken bij de

totstandkoming van de reglementering die van toepassing is op de statutaire personeelsleden van HR Rail. Hiermee heeft de wetgever het wettigheidsbeginsel en het beginsel van de collectieve onderhandeling afgewogen. Het wettigheidsbeginsel is dus in acht genomen.

A.5.3. De verzoekende partijen antwoorden dat de vaststelling van het stelsel voor arbeidsongevallen wel degelijk ressorteert onder de bevoegdheid van de wetgever en niet onder die van de Koning op grond van artikel 107 van de Grondwet.

Zij herhalen dat het bestreden artikel 21 tot gevolg heeft hun een wettelijk ingevoerd stelsel inzake arbeidsongevallen te ontzeggen. De Nationale Paritaire Commissie heeft immers niet de bevoegdheid om een reglementering vast te stellen die de raad van bestuur van HR Rail in die materie bindt. Zelfs indien zij over een dergelijke bevoegdheid zou beschikken, dan nog zouden de door dat orgaan aangenomen reglementen de bij of krachtens de wet vastgestelde dwingende bepalingen in acht moeten nemen.

A.5.4. De Ministerraad repliceert dat artikel 107 van de Grondwet aantoont dat artikel 23 van de Grondwet niet inhoudt dat de vaststelling van het statuut van het personeel een aan de wetgever voorbehouden bevoegdheid is.

Vervolgens preciseert hij dat het algemeen kader inzake arbeidsongevallen van de statutaire personeelsleden van de Belgische Spoorwegen is vastgesteld door de wetgever die de bevoegdheid om de details van dat stelsel vast te leggen, heeft toevertrouwd aan organen van sociaal overleg.

Volgens de Ministerraad kan de bevoegdheid van de Nationale Paritaire Commissie niet worden betwist. Sinds de aanneming van artikel 13 van de wet van 23 juli 1926 betreffende de NMBS en het personeel van de Belgische Spoorwegen heeft de wetgever aan dat orgaan een bevoegdheid toevertrouwd inzake arbeidsongevallen. Bovendien is de hiërarchie der normen in acht genomen, daar het de wetgever is die dat orgaan heeft toegestaan af te wijken van de regels van de wet van 3 juli 1967.

Tweede onderdeel

A.6.1. De verzoekende partijen voeren aan dat het bestreden artikel 21 een aanzienlijke achteruitgang van het niveau van sociale bescherming met zich meebrengt, daar het het statutair personeel van HR Rail uitsluit van de wettelijke definitie van het arbeidsongeval - die soepeler is dan die van het ARPS 572 -, en van het daaraan verbonden vermoeden.

Die achteruitgang is niet verantwoord door enig motief van algemeen belang. Indien het de bedoeling van de wetgever is HR Rail de verminderde sociale bijdragen voor de contractuele personeelsleden te laten genieten, dan is dat doel niet bereikt door de statutaire personeelsleden uit te sluiten van het toepassingsgebied van de wet van 3 juli 1967.

A.6.2. De Ministerraad herhaalt dat de bestreden bepalingen de rechtstoestand van het statutair personeel van HR Rail inzake arbeidsongevallen niet wijzigen. Het bestreden artikel 21 beperkt zich ertoe de bestaande situatie te bevestigen en te verduidelijken, namelijk de uitsluiting van die categorie van personeelsleden van de wet van 3 juli 1967.

Het is onjuist dat de wet van 3 juli 1967 op hen van toepassing zou zijn gemaakt bij artikel *2bis* van het koninklijk besluit van 12 juni 1970 « betreffende de schadevergoeding, ten gunste van de personeelsleden van de instellingen van openbaar nut, van de publiekrechtelijke rechtspersonen en van de autonome overheidsbedrijven, voor arbeidsongevallen en voor ongevallen op de weg naar en van het werk » (hierna : het koninklijk besluit van 12 juni 1970). Het verhaal van de overheidsbedrijven voor het beheer van de Belgische Spoorwegen gaat immers terug tot 1926 en ondanks verschillende herstructureringen zijn ze blijven bestaan.

A.6.3. Volgens de verzoekende partijen waren de personeelsleden van HR Rail, vóór de aanneming van de bestreden bepalingen, daadwerkelijk onderworpen aan het stelsel van de wet van 3 juli 1967 krachtens artikel *2bis* van het koninklijk besluit van 12 juni 1970, bij ontstentenis van uitdrukkelijk andersluidende bepalingen. Indien het personeelsstatuut en het ARPS 572 van toepassing zijn gemaakt op de personeelsleden die zijn overgedragen aan HR Rail, dan is dat om reden van artikel 68 van de wet van 23 juli 1926 dat de hiërarchie der normen in de arbeidsbetrekkingen met de statutaire personeelsleden bepaalt. Daar de wet van 3 juli 1967 niet meer van toepassing is op de statutaire personeelsleden van HR Rail sinds de aanneming van de bestreden

bepalingen, wordt die personeelsleden aldus de mogelijkheid ontnomen de bepalingen van een lagere rang die met die wet strijdig zijn, zoals het personeelsstatuut of het ARPS 572, te laten weren.

A.6.4. De Ministerraad repliceert dat het statutair personeel van de Belgische Spoorwegen altijd onderworpen is geweest aan een specifieke reglementering inzake arbeidsongevallen. Zelfs indien artikel 2bis van het koninklijk besluit van 12 juni 1970 van toepassing zou zijn op HR Rail, dan nog zouden voldoende uitdrukkelijk andersluidende bepalingen bestaan die het personeel van de Belgische Spoorwegen uitsluiten van het toepassingsgebied van de wet van 3 juli 1967. De bestreden bepalingen, die tot doel hebben de bestaande situatie te verduidelijken, brengen dus geen enkele achteruitgang van het niveau van sociale bescherming met zich mee.

Ten aanzien van het tweede middel

A.7.1. De verzoekende partijen leiden een tweede middel af uit de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 23 van de Grondwet, in zoverre het bestreden artikel 21 tot gevolg heeft het contractueel personeel van HR Rail te onderwerpen aan de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971, terwijl het statutair personeel van HR Rail daarvan uitdrukkelijk is uitgesloten. Hieruit volgt dat het statutair personeel is uitgesloten van het voordeel van elk wettelijk vermoeden verbonden aan de definitie van het arbeidsongeval.

Het verschil in behandeling is niet verantwoord, daar de uitsluiting van de statutaire personeelsleden niet bijdraagt tot het bereiken van het doel van de wetgever dat erin bestaat HR Rail het stelsel van de verminderde sociale bijdragen voor de contractuele personeelsleden te laten genieten.

A.7.2. De Ministerraad voert aan dat het middel niet ontvankelijk is omdat, enerzijds, het bekritiseerde verschil in behandeling niet is vervat in de bestreden bepaling, maar in de reglementering van het personeel van de Belgische Spoorwegen en, anderzijds, omdat geen enkele grief is afgeleid uit de schending van artikel 23 van de Grondwet.

Vervolgens is hij van mening dat de juridische regeling van de statutaire personeelsleden en die van de contractuele personeelsleden niet vergelijkbaar zijn. Bovendien steunt het onderscheid tussen de statutaire personeelsleden en de contractuele personeelsleden op een objectief criterium, namelijk de aard van hun rechtspositie. Ten aanzien van het door de wetgever nagestreefde doel verliezen de verzoekende partijen uit het oog dat de wetgever alleen heeft bevestigd dat de statutaire personeelsleden onder een bijzondere reglementering blijven vallen. Het verschil in behandeling is bovendien relevant en redelijk verantwoord, aangezien de bestreden bepalingen alleen bevestigen dat de personeelsleden van HR Rail, statutairen en contractuelen, niet onder het toepassingsgebied van de wet van 3 juli 1967 vallen. Die uitsluiting *expressis verbis* gaat niet verder dan hetgeen noodzakelijk is om het nagestreefde doel te bereiken.

De Ministerraad preciseert vervolgens dat de definitie van het arbeidsongeval in de wet van 10 april 1971 en die in het ARPS 572 vrijwel identiek zijn. Het lichte verschil inzake de bewijslast dat tussen beide teksten bestaat, neemt niet weg dat het stelsel van de statutaire personeelsleden in zijn geheel veel voordeliger is dan dat van de contractuele personeelsleden van HR Rail.

A.7.3. De verzoekende partijen antwoorden dat de verschillen tussen het wettelijk stelsel en het stelsel van het ARPS 572 inzake arbeidsongevallen niet miniem zijn. De bestreden bepalingen ontzeggen de verzoekende partijen een wettelijk vermoeden inzake arbeidsongevallen, hetgeen de bewijslast die op hen rust, verzwart.

Ten aanzien van de ontvankelijkheid hebben de verzoekende partijen aangetoond in welke zin artikel 23 van de Grondwet wordt geschonden bij de uiteenzetting van het eerste middel.

Vervolgens, indien de Ministerraad wordt gevolgd, zouden de bestreden bepalingen geen enkel dan wel een onaanvaardbaar doel nastreven, namelijk HR Rail onttrekken aan het keurslijf van het wettelijk stelsel voor wat de statutaire personeelsleden betreft. De statutaire personeelsleden en de contractuele personeelsleden bevinden zich overigens in vergelijkbare situaties wanneer zij het slachtoffer zijn van een arbeidsongeval. Het is dus niet verantwoord dat de enen het stelsel van het wettelijk vermoeden kunnen genieten, en de anderen niet.

A.7.4. De Ministerraad repliceert dat het ARPS 572 geen andere vereisten oplegt dan die welke zijn geformuleerd in de wet van 3 juli 1967 ten opzichte van de externe oorzaak van de schade.

Hij leidt vervolgens uit het antwoord van de verzoekende partijen af dat zij erkennen dat de in het middel beoogde categorieën van personen niet vergelijkbaar zijn. Ten aanzien van het nagestreefde doel beklemtoont hij de wil van de wetgever om de vroegere wettelijke situatie te bevestigen. Het verschil tussen het arbeidsongevallenstelsel van het ARPS 572 en dat van de wet van 3 juli 1967 is miniem en betreft het bewijs van de externe oorzaak. In elk geval dient rekening te worden gehouden met alle stelsels inzake bescherming tegen sociale risico's die respectievelijk van toepassing zijn op elke categorie van personen. Dan blijkt dat het statutair personeel van HR Rail een stelsel inzake vergoeding van arbeidsongevallen geniet dat veel voordeliger is dan het stelsel van het gemeen recht.

Ten aanzien van het derde middel

A.8.1. De verzoekende partijen leiden in ondergeschikte orde een derde middel af uit de schending van de artikelen 10, 11 en 23 van de Grondwet, van artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en van het beginsel van de niet-retroactiviteit van de wetten.

Zij bekritisieren het feit dat de wetgever, zonder verantwoording, een retroactieve werking heeft toegekend aan het bestreden artikel 21, terwijl die maatregel lopende gerechtelijke procedures beïnvloedt.

A.8.2. De Ministerraad is van mening dat het middel gedeeltelijk onontvankelijk is, in zoverre het gericht is tegen het bestreden artikel 21 dat tevens de contractuele personeelsleden van HR Rail beoogt. Evenzo zetten de verzoekende partijen niet uiteen in welke zin artikel 23 van de Grondwet en artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens geschonden zouden zijn.

Vervolgens voert hij aan dat het bestreden artikel 21 een louter interpretatieve bepaling is. Het kan dus uitwerking hebben op de datum van inwerkingtreding van de situatie die wordt geïnterpreteerd. Door het bestreden artikel 21 aan te nemen en te bepalen dat het uitwerking heeft op 1 januari 2014, namelijk de datum van inwerkingtreding van de normen waarbij HR Rail wordt opgericht, heeft de wetgever een einde willen maken aan de rechtsonzekerheid rond de situatie van de statutaire personeelsleden van HR Rail, rechtsonzekerheid die kon voortvloeien uit de hervorming van de Belgische Spoorwegen.

A.8.3. De verzoekende partijen preciseren dat zij de schending van artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens aanvoeren, daar de betwiste maatregel gevolgen heeft voor lopende gerechtelijke procedures.

Vervolgens beklemtonen zij dat de bestreden bepalingen de rechtsordening wijzigen. Zij zien overigens niet in welke wetsbepaling door de betwiste norm zou worden geïnterpreteerd.

Ten slotte biedt het argument dat de Ministerraad aanvoert en volgens hetwelk de retroactieve werking een rechtsonzekerheid moet opvangen, geen verantwoording voor het feit dat de maatregel gevolgen kan hebben voor lopende gerechtelijke procedures.

A.8.4. De Ministerraad herhaalt dat de wetgever niet opnieuw de wil heeft geuit om het op de statutaire personeelsleden van de Belgische Spoorwegen toepasselijke stelsel te wijzigen. Vervolgens preciseert hij dat de bij artikel 21 geïnterpreteerde bepalingen duidelijk geïdentificeerd zijn in zijn memorie.

In ondergeschikte orde stelt de Ministerraad vast dat de verzoekende partijen niet aantonen dat de wetgever lopende gerechtelijke procedures zou hebben willen beïnvloeden door aan het bestreden artikel 21 een terugwerkende kracht te geven. Het is duidelijk dat de bestreden bepalingen geen enkel gevolg hebben voor het hangende geschil tussen HR Rail en de tweede verzoekende partij. In elk geval houden de bestreden bepalingen geen rechtsonzekerheid in, daar zij alleen het juridische stelsel bevestigen dat altijd al bestond voor de statutaire personeelsleden van de Belgische Spoorwegen. Zij streven bijgevolg een dwingende reden van algemeen belang na, namelijk de rechtszekerheid waarborgen.

Ten aanzien van de handhaving van de gevolgen

A.9. In zijn memorie van wederantwoord verzoekt de Ministerraad, in ondergeschikte orde, om de handhaving van de gevolgen van de bestreden bepalingen naar aanleiding van een eventueel vernietigingsarrest tot de datum van uitspraak van het arrest.

Hij vreest dat, in geval van vernietiging van de bestreden bepalingen, HR Rail kan worden verzocht de verminderde socialezekerheidsbijdragen die zij sinds 1 januari 2014 kon genieten voor haar contractuele personeelsleden, terug te betalen.

Ten aanzien van de statutaire personeelsleden vreest de Ministerraad, indien het vernietigingsarrest de toepasbaarheid van de wet van 10 april 1971 of van de wet van 3 juli 1967 met zich meebrengt, dat alle renten en vergoedingen die HR Rail heeft toegekend op basis van het personeelsstatuut of het ARPS 572 opnieuw moeten worden berekend. Die renten en vergoedingen liggen doorgaans hoger voor de betrokken statutaire personeelsleden dan de vergoedingen die worden toegekend op basis van de twee voormelde wetten. Vorderingen tot terugvordering van het onverschuldigde bedrag zijn dus mogelijk. Een dergelijke situatie zou de rechtszekerheid ernstig schaden.

- B -

Ten aanzien van de bestreden bepalingen en de context ervan

B.1.1. Artikel 21 van de wet van 25 december 2016 houdende diverse bepalingen inzake sociale zaken voegt in de wet van 3 juli 1967 « betreffende de preventie van of de schadevergoeding voor arbeidsongevallen, voor ongevallen op de weg naar en van het werk en voor beroepsziekten in de overheidssector » (hierna: de wet van 3 juli 1967) een artikel 1/1 in. Dat artikel bepaalt :

« Deze wet is niet van toepassing op de personeelsleden van HR Rail, al dan niet ter beschikking gesteld aan de NMBS of Infrabel, ongeacht of ze zich in een statutair verband met HR Rail bevinden of onder arbeidsovereenkomst aangeworven zijn ».

De verzoekende partijen vorderen de vernietiging van de woorden « ongeacht of ze zich in een statutair verband met HR Rail bevinden of » van die bepaling.

B.1.2. Artikel 22 van dezelfde wet bepaalt :

« Artikel 20 heeft uitwerking met ingang van 1 april 2016. Artikel 21 heeft uitwerking met ingang van 1 januari 2014 ».

De verzoekende partijen vorderen de vernietiging van de tweede zin van die bepaling.

B.2.1. De wet van 3 juli 1967 voert een regeling in tot preventie en herstel van schade ten gevolge van arbeidsongevallen, ongevallen op de weg naar en van het werk en beroepsziekten voor de ambtenaren van de overheidssector. Zij bevat met name een definitie van het arbeidsongeval (artikel 2) en legt een vergoedingsregeling vast (artikelen 3 tot 13).

Met betrekking tot het personele toepassingsgebied van de wet van 3 juli 1967 bepaalt artikel 1 van die wet :

«De bij deze wet vastgestelde regeling voor het herstel van schade ten gevolge van arbeidsongevallen, ongevallen op de weg naar en van het werk en ten gevolge van beroepsziekten wordt door de Koning, bij in Ministerraad overlegd besluit, onder de voorwaarden en binnen de perken die Hij bepaalt, toepasselijk verklaard op de leden van het vast, stagedoend, tijdelijk, hulppersoneel of het personeel dat wordt in dienst genomen door een arbeidsovereenkomst, die behoren tot :

1° de federale besturen en andere rijksdiensten, met inbegrip van de rechterlijke macht;

2° de publiekrechtelijke rechtspersonen en de instellingen van openbaar nut die onder het gezag, de controle of het toezicht van de Staat vallen, alsook de autonome overheidsbedrijven die zijn ondergebracht in artikel 1, § 4, van de wet van 21 maart 1991 betreffende de hervorming van sommige economische overheidsbedrijven [...];

[...] ».

De regeling van de wet van 3 juli 1967 is derhalve alleen van toepassing op de statutaire of contractuele ambtenaren van de overheidssector op wie die regeling van toepassing is gemaakt bij een in Ministerraad overlegd koninklijk besluit, onder de voorwaarden en binnen de perken die door de Koning zijn bepaald.

B.2.2.1. Het koninklijk besluit van 12 juni 1970 « betreffende de schadevergoeding, ten gunste van de personeelsleden van de instellingen van openbaar nut, van de publiekrechtelijke rechtspersonen en van de autonome overheidsbedrijven, voor arbeidsongevallen en voor ongevallen op de weg naar en van het werk » (hierna : het koninklijk besluit van 12 juni 1970) voert artikel 1 van de wet van 3 juli 1967 uit.

Artikel 2 van dat besluit, zoals het is vervangen bij een koninklijk besluit van 7 juni 2007 en later herhaaldelijk is gewijzigd, somt verschillende instellingen van openbaar nut, publiekrechtelijke rechtspersonen en autonome overheidsbedrijven op die de Koning onderwerpt aan de regeling van de wet van 3 juli 1967 :

« Dit besluit wordt toepasselijk verklaard op de leden van het vastbenoemd, stagedoend, tijdelijk of hulppersoneel, zelfs al zijn zij onder arbeidsovereenkomst aangeworven, die behoren tot de hieronder opgesomde instellingen van openbaar nut, publiekrechtelijke rechtspersonen of autonome overheidsbedrijven :

I. Federale overheid.

[...]

5° de volgende autonome overheidsbedrijven wat betreft het personeel dat niet bij arbeidsovereenkomst in dienst is genomen :

a) BELGACOM;

b) Belgocontrol;

c) bpost.

[...] ».

De Belgische Spoorwegen waartoe « HR Rail » behoort zijn niet opgenomen onder de bij die bepaling beoogde instellingen.

B.2.2.2. Artikel *2bis* van het koninklijk besluit van 12 juni 1970, zoals het is vervangen bij een koninklijk besluit van 7 juni 2007, bepaalt :

« Behoudens uitdrukkelijk andersluidende bepaling, worden de leden van het vastbenoemd, stagedoend, tijdelijk, hulppersoneel, of het personeel onder arbeidsovereenkomst aangeworven, van de instellingen van openbaar nut of de publiekrechtelijke rechtspersonen die ressorteren onder de Staat, de Gemeenschappen, de Gewesten, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie of de Franse Gemeenschapscommissie, en die na 31 december 2004 zijn opgericht, onderworpen aan de in artikel 1 bedoelde regeling, vanaf de dag dat de oprichting in werking treedt.

[...] ».

Die bepaling heeft tot gevolg, behoudens uitdrukkelijk andersluidende bepaling, de publiekrechtelijke rechtspersonen die onder meer ressorteren onder de federale Staat en die zijn opgericht na 31 december 2004, automatisch te onderwerpen aan de regeling van het koninklijk besluit van 12 juni 1970 en bijgevolg aan die van de wet van 3 juli 1967.

B.3.1. De naamloze vennootschap van publiek recht HR Rail is opgericht krachtens de artikelen 3, § 1, 3°, en 7 van de wet van 30 augustus 2013 betreffende de hervorming van de Belgische spoorwegen, met andere woorden na 31 december 2004.

Artikel 3, § 1, 3°, van de wet van 30 augustus 2013 bepaalt :

« § 1. Met het oog op de reorganisatie van de activiteiten en de structuren van NMBS-Holding, Infrabel en NMBS tot twee autonome overheidsbedrijven met de vorm van een naamloze vennootschap van publiek recht in de zin van de wet van 21 maart 1991, waarvan de ene als infrastructuurbeheerder zal fungeren, en de andere een spoorwegonderneming zal zijn, en waarvan in beide gevallen alle kapitaalvertegenwoordigende aandelen worden aangehouden door of voor rekening van de Staat, kan de Koning, bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad, alle nuttige maatregelen nemen om :

[...]

3° de oprichting van een publiekrechtelijke rechtspersoon, ‘ HR Rail ’ genoemd, onder de vorm van een naamloze vennootschap van publiek recht, tot stand te brengen, te regelen of toe te laten, en het doel, het juridisch statuut, de samenstelling en de werking ervan te bepalen, alsook de overdracht van al het statutaire en niet-statutaire personeel van NMBS-Holding aan deze vennootschap tot stand te brengen en te regelen, de terbeschikkingstelling van het personeel aan de infrastructuurbeheerder en de spoorwegonderneming toe te laten en te regelen, en de bevoegdheden met betrekking tot personeelszaken met inbegrip van het sociaal overleg te regelen, dit alles overeenkomstig de bepalingen van artikel 7 van deze wet; ».

Artikel 7 van dezelfde wet bepaalt :

« In het kader van de machtiging verleend overeenkomstig artikel 3, § 1, 3°, kan de Koning bij een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad :

1° de oprichting van een publiekrechtelijke rechtspersoon, HR Rail genoemd, onder de vorm van een naamloze vennootschap van publiek recht, hetzij door middel van oprichting van een nieuwe vennootschap, hetzij door omvorming van een bestaande vennootschap, tot stand brengen, regelen of toelaten;

[...] ».

Ter uitvoering van die bepalingen heeft de Koning, bij koninklijk besluit van 11 december 2013 houdende het personeel van de Belgische Spoorwegen (hierna: het koninklijk besluit van 11 december 2013), de naamloze vennootschap van publiek recht HR Rail opgericht. Artikel 1 van dat besluit bepaalt :

« § 1. Op de datum van inwerkingtreding van het koninklijk besluit bedoeld in paragraaf 2, wordt de naamloze vennootschap, opgericht door NMBS Holding en Infrabel, met als benaming ‘HR-Test’ zonder onderbreking van de continuïteit van haar rechtspersoonlijkheid, omgevormd tot een publiekrechtelijke rechtspersoon, die de vorm aanneemt van een naamloze vennootschap van publiek recht, die de benaming ‘HR Rail’ krijgt en die geregeld wordt door de bepalingen van dit besluit.

[...]

§ 3. Op de datum van inwerkingtreding van het besluit bedoeld in paragraaf 2 stelt de algemene vergadering de omvorming van HR-Test in HR Rail als naamloze vennootschap van publiek recht vast.

[...]».

B.3.2. HR Rail is de enige werkgever van het volledige statutaire en niet-statutaire personeel van de Belgische Spoorwegen. Dat personeel kan ter beschikking worden gesteld van de NMBS en van Infrabel.

De artikelen 22 en 23 van de wet van 23 juli 1926 betreffende de NMBS en het personeel van de Belgische Spoorwegen (hierna : de wet van 23 juli 1926), ingevoegd bij het koninklijk besluit van 11 december 2013 houdende het personeel van de Belgische Spoorwegen, vermelden in dat verband :

« Art. 22. § 1. HR Rail is een naamloze vennootschap van publiek recht. Zij ressorteert onder de minister die bevoegd is voor overheidsbedrijven.

[...]

Art. 23. § 1. HR Rail heeft tot doel :

1° de selectie en de aanwerving van het statutair en het niet statutair personeel dat nodig is voor de verwezenlijking van de opdrachten van Infrabel en NMBS, de terbeschikkingstelling aan Infrabel en NMBS van dat personeel en het optreden als juridisch werkgever met betrekking tot dat personeel;

2° het beheer van personeelszaken, [...]».

B.4. Naar aanleiding van de oprichting van HR Rail is het personeel van de Belgische Spoorwegen overgedragen van de vroegere werkgever ervan, de NMBS Holding, naar HR Rail, met inwerkingtreding op 1 januari 2014. Die personeelsoverdracht heeft evenwel geen wijziging van de rechtstoestand van het overgedragen personeel met zich meegebracht.

Artikel 7 van de wet van 30 augustus 2013 betreffende de hervorming van de Belgische spoorwegen kent immers uitdrukkelijk de bevoegdheid toe aan de Koning om, bij in Ministerraad overlegd besluit :

« 13° alle wettelijke bepalingen in verband met het personeel [te] wijzigen, [aan te vullen], [te] vervangen of [op te heffen], met dien verstande dat het statuut van het personeel van HR Rail, met inbegrip van het syndicaal statuut, tot de bevoegdheid van de Nationale Paritaire Commissie blijft behoren en tijdens de terbeschikkingstelling van toepassing blijft ».

Bij artikel 2, § 1, van het koninklijk besluit van 11 december 2013 houdende het personeel van de Belgische Spoorwegen, heeft de Koning die bepaling uitgevoerd :

« Alle statutaire en niet statutaire personeelsleden in dienst van NMBS Holding op 31 december 2013 worden van rechtswege overgedragen naar HR Rail met ingang van 1 januari 2014 zonder dat hun rechtspositie hierbij wordt gewijzigd ».

In het verslag aan de Koning dat aan het koninklijk besluit van 11 december 2013 is voorafgegaan, wordt gepreciseerd :

« De uitwerking van de hervorming in dit besluit gebeurt met inachtneming van een aantal basisprincipes. Het personeel van de Belgische Spoorwegen blijft ressorteren onder het personeelsstatuut, dat uniek is en tot de bevoegdheid van de Nationale Paritaire Commissie behoort.

[...]

De overdracht van rechtswege van het personeel van de NMBS Holding naar HR Rail heeft niet tot gevolg dat, behoudens de wijziging van de juridische werkgever, iets aan hun rechtspositie wordt gewijzigd.

[...] ».

Artikel 73 van de wet van 23 juli 1926, ingevoegd bij hetzelfde koninklijk besluit van 11 december 2013, bepaalt overigens :

« Het personeelsstatuut, het syndicaal statuut, alsmede alle personeelsreglementering die bestond op 31 december 2013, gaan van rechtswege over op HR Rail en vormen het eerste personeelsstatuut, het eerste syndicaal statuut en de eerste personeelsreglementering, zonder afbreuk te doen aan artikelen 68 en 78 ».

B.5.1. De rechtspositie van de statutaire personeelsleden van HR Rail wordt bepaald door een geheel van teksten.

B.5.2. Artikel 75 van de wet van 23 juli 1926 bepaalt :

« Elk voorstel houdende vaststelling of wijziging van het personeelsstatuut, van het syndicaal statuut of van de personeelsreglementering inzake ‘ Dienst- en rusttijden ’ wordt voor onderhandeling voorgelegd aan de Nationale Paritaire Commissie overeenkomstig het personeelsstatuut.

Elk voorstel bedoeld in het eerste lid maakt het voorwerp uit van een onderhandelingsprocedure in de Nationale Paritaire Commissie, waarna deze beslist bij tweederde meerderheid van de uitgebrachte stemmen.

Elke regeling aldus gestemd door de Nationale Paritaire Commissie, is bindend voor de raad van bestuur van HR Rail die de wijziging vaststelt ».

Op het ogenblik van de overdracht van het personeel van de NMBS Holding naar HR Rail, op 1 januari 2014, bepaalde artikel 1 van hoofdstuk XVII van het personeelsstatuut van de Belgische Spoorwegen inzake arbeidsongevallen, ongevallen op weg naar en van het werk en beroepsziekten :

« Algemeenheden

Op grond van artikel 13 van de wet van 23 juli 1926 betreffende de NMBS Holding en haar verbonden vennootschappen heeft de Nationale Paritaire Commissie de bevoegdheid om al de kwesties te onderzoeken betreffende de arbeidsovereenkomst, met inbegrip van de regelen inzake de vergoeding van schade naar aanleiding van arbeidsongevallen, ongevallen op de weg naar en van het werk en van beroepsziekten.

De principes inzake de bepalingen, de bewijsvoering, de procedures en schadeloosstellingen zijn vastgelegd in het ARPS - Bundel 572.

[...] ».

Na de overdracht van het personeel van de NMBS Holding naar HR Rail bepaalt artikel 1 van hoofdstuk XVII van het personeelsstatuut van de Belgische spoorwegen voortaan :

« Algemeenheden

Op grond van artikel 118 van de Wet van 23 juli 1926 betreffende de NMBS en het personeel van de Belgische Spoorwegen heeft de Nationale Paritaire Commissie de bevoegdheid om al de kwesties te onderzoeken betreffende de bepalingen van het

personeelsstatuut en de arbeidsovereenkomsten, met inbegrip van de regels inzake de vergoeding van schade naar aanleiding van arbeidsongevallen, ongevallen op de weg naar of van het werk en van beroepsziekten.

De principes inzake de bepalingen, de bewijsvoering, de procedures en schadeloosstellingen zijn vastgelegd in het ARPS - Bundel 572.

[...] ».

B.5.3. Ter uitvoering van het personeelsstatuut heeft de Nationale Paritaire Commissie het algemeen reglement inzake arbeidsongevallen, de ongevallen op de weg naar of van het werk en de beroepsziekten - bundel 572 (hierna : het ARPS 572) op 17 augustus 1970 aangenomen.

Het ARPS 572 definieert het arbeidsongeval en bepaalt onder meer de manier waarop het slachtoffer of zijn rechthebbenden het bestaan van het ongeval moeten aantonen.

B.5.4.1. De Nationale Paritaire Commissie is het hoogste orgaan voor sociaal overleg opgericht binnen de Belgische Spoorwegen.

Aldus bepaalt artikel 115 van de wet van 23 juli 1926, zoals het is ingevoegd bij het koninklijk besluit van 11 december 2013 betreffende het personeel van de Belgische Spoorwegen :

« De Nationale Paritaire Commissie is het hogere orgaan voor sociale dialoog over sociale aangelegenheden van de Belgische Spoorwegen, zowel deze die eigen zijn aan één van de vennootschappen als deze die het niveau van één vennootschap overschrijden ».

B.5.4.2. De bevoegdheden van de Nationale Paritaire Commissie zijn neergelegd in artikel 118 van de wet van 23 juli 1926, zoals het is ingevoegd bij het koninklijk besluit van 11 december 2013. Dat artikel bepaalt met name :

« Niettegenstaande elke andersluidende bepaling en onverminderd de andere bepalingen van deze wet, heeft de Nationale Paritaire Commissie de volgende bevoegdheden, ten aanzien van de Belgische Spoorwegen alsook waar van toepassing ten aanzien van elke vennootschap afzonderlijk :

1° het onderzoeken van al de kwesties betreffende de bepalingen van het personeelsstatuut en de arbeidsovereenkomsten, met inbegrip van de regelen inzake de vergoeding van schade naar aanleiding van arbeidsongevallen, ongevallen op de weg naar of

van het werk en van beroepsziekten, en over het algemeen al de kwesties die voor het personeel rechtstreeks van belang zijn, kwesties die haar worden voorgelegd overeenkomstig artikel 120, § 1;

[...]

4° het onderhandelen over het personeelsstatuut, het syndicaal statuut en de personeelsreglementering inzake ‘ Dienst- en rusttijden ’ en hieromtrent een bindende regeling vaststellen bij een meerderheid van tweederde van de uitgebrachte stemmen, overeenkomstig de procedure bepaald in artikel 75;

[...] ».

Het « personeelsstatuut » en de « personeelsreglementering » inzake « Dienst- en rusttijden », waarvan sprake in het voormelde artikel 118, 4°, verwijzen onder meer naar de basisreglementeringen inzake het administratief statuut, het geldelijk statuut, de pensioenregeling van het statutair personeel en de organisatie van de eventuele sociale diensten, reglementeringen die werden aangehaald in artikel 34, § 2, onder A, B, C en E, van de wet van 21 maart 1991 betreffende de hervorming van sommige economische overheidsbedrijven.

Artikel 74 van de wet van 23 juli 1926 bepaalt immers :

« § 1. Zonder afbreuk te kunnen doen aan de bepalingen van deze wet en haar uitvoeringsbesluiten, zijn de grondregelen betreffende het administratief statuut, de bezoldiging, het pensioenstelsel van het statutair personeel, de organisatie van de eventuele sociale diensten, zoals opgesomd onder artikel 34, § 2, onder A, B, C en E in de wet van 21 maart 1991, andere aangelegenheden wat het statutair personeel aangaat zoals opgesomd onder artikel 34, § 2, F, van de wet van 21 maart 1991, en aangelegenheden wat de niet statutaire personeelsleden aangaat opgesomd onder artikel 34, § 2, G, van de wet van 21 maart 1991, deze die zijn opgenomen in het personeelsstatuut en in de personeelsreglementering inzake ‘ Dienst- en rusttijden ’.

§ 2. Zonder afbreuk te kunnen doen aan de bepalingen van deze wet en haar uitvoeringsbesluiten, zijn de grondregelen betreffende de collectieve arbeidsverhoudingen zoals opgesomd in artikel 34, § 2, D, van de wet van 21 maart 1991 deze opgenomen in het personeelsstatuut en het syndicaal statuut ».

Artikel 34, § 2, van de wet van 21 maart 1991 betreffende de hervorming van sommige economische overheidsbedrijven bepaalt :

« De volgende regelen van het personeelsstatuut, respectievelijk syndicaal statuut, worden vastgesteld overeenkomstig de procedure bepaald in artikel 35 indien zij vooraf door

het paritair comité, bij meerderheid van twee derde van de uitgebrachte stemmen, werden aangeduid als grondregel of als algemeen beginsel, zoals bedoeld in artikel 35, § 3, 1° :

A) De grondregelen betreffende het administratief statuut van het statutair personeel inzake :

[...]

9° de regelen betreffende de arbeidsongevallen, de ongevallen op de weg naar het werk en de beroepsziekten ».

De personeelsreglementering inzake « Dienst- en rusttijden » heeft dus ook betrekking op de regeling inzake arbeidsongevallen.

B.5.4.3. Vóór de invoeging van artikel 118 in de wet van 23 juli 1926 bij het koninklijk besluit van 11 december 2013 waren de bevoegdheden van de Nationale Paritaire Commissie gedefinieerd bij artikel 13 van dezelfde wet.

Sinds de wijziging ervan bij de wet van 4 juli 1962 wijzigend artikel 13 van de wet van 23 juli 1926 tot oprichting van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen (hierna : de wet van 4 juli 1962) en vóór de wijziging ervan bij het koninklijk besluit van 11 december 2013, bepaalde dat artikel 13 :

« De Nationale Paritaire Commissie is bevoegd om :

1° Al de kwesties te onderzoeken betreffende de arbeidsovereenkomst, met inbegrip van de regelen inzake de vergoeding van schade naar aanleiding van arbeidsongevallen, ongevallen op de weg naar en van het werk en van beroepsziekten, en betreffende de veiligheid, de hygiëne en over het algemeen al de kwesties die voor het personeel rechtstreeks van belang zijn, kwesties die haar worden overgemaakt (door de raad van bestuur, de voorzitter van de raad of het directiecomité van N.M.B.S. Holding, door de gewestelijke commissies bedoeld in het tweede lid of door de raad van bestuur of het directiecomité van Infrabel of van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen);

2° Haar advies uit te brengen over al de kwesties van algemeen aard, die de Minister van Spoorwegen, de raad van beheer of (het directiecomité) (van N.M.B.S. Holding, Infrabel of de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen) meent haar te moeten voorleggen, onder meer in de gevallen waarin die hoge overheden oordeelen dat die zaken voor het personeel onrechtstreeks van belang kunnen zijn;

3° Deel te nemen aan het beheer van de ten behoeve van het personeel opgerichte of op te richten instellingen.

[...]

Wanneer het statuut van het personeel eenmaal bepaald is, kunnen er geen wijzigingen meer worden aan toegebracht zonder de toestemming van de paritaire commissie, die bij meerderheid van twee derden beslist.

[...] ».

B.5.4.4. De wet van 4 juli 1962 heeft de Nationale Paritaire Commissie dus de bevoegdheid toegekend om een specifieke regeling aan te nemen voor het personeel van de Belgische Spoorwegen inzake de vergoeding van schade ten gevolge van arbeidsongevallen, van ongevallen op de weg naar en van het werk en van beroepsziekten.

Uit de parlementaire voorbereiding van die wet blijkt :

« De toestand van het personeel van de N.M.B.S. wordt geregeld door een statuut dat door een paritaire commissie werd opgesteld (artikel 13 van de wet van 23 juli 1926).

Men heeft steeds aangenomen dat het personeel van de N.M.B.S. door een contract van dienstverhuring met de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen verbonden was; het artikel 13 van de wet van 23 juli 1926 bepaalt uitdrukkelijk dat de nationale paritaire commissie bevoegd is om ‘ al de kwesties te onderzoeken betreffende de arbeidsovereenkomst ’.

Sedert meer dan 30 jaar heeft overigens niemand ooit ontkend dat de N.M.B.S. [...] aan de wet van 24 december 1903 [betreffende de vergoeding van de schade voortvloeiende uit de arbeidsongevallen] [...] onderworpen was. [...]

De evolutie in het Administratief Recht, door de rechtspraak van de Raad van State gegroeid, heeft, na een periode van aarzeling een einde gemaakt aan deze jarenlange bestaande toestand.

Door verscheidene arresten van de Raad van State werd aangenomen dat in haar betrekkingen met het personeel de N.M.B.S. een administratieve overheid is [...] en dat de rechtsbetrekkingen die tussen de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen en haar personeel ontstaan niet door een arbeids- of bediendencontract, doch door een administratief statuut beheerst worden.

[...] het Hof van Verbreking in Verenigde Kamers [is] in het arrest Hennard V., dato 27 november 1959, de stellingname van de Raad van State bijgetreden, en verklaart het Verbrekingshof dat in haar betrekkingen met haar personeel de N.M.B.S. een administratie is, naar de zin van artikel 9 van de wet van 23 december 1946.

[...]

Door een arrest van 27 november 1959 inzake Becu J., verklaart het Hof van Verbreking dan ook, dat de rechtsbetrekkingen die tussen de Nationale Maatschappij der Belgische

Spoorwegen en haar personeel ontstaan, beheerst worden niet door een arbeids- of bediendencontract doch door een administratief statuut; [...]

Door een arrest van 4 december 1959 inzake Renap J. verklaart het Hof eveneens dat de wetten betreffende de vergoeding van de schade voortspuitend uit arbeidsongevallen ter zake niet toepasselijk zijn, daar de agenten van de N.M.B.S. zich in een reglementair en statutair verband bevinden, hetwelk de toepassing van de bedoelde wetten uitsluit.

Deze beslissingen van het hoogste Belgische gerechtshof hebben een sociale ontreddering teweeggebracht bij het personeel van de N.M.B.S. : in werkelijkheid betekent dit een sociale achteruitgang voor het spoorwegpersoneel » (*Parl. St.*, Kamer, B.Z. 1961, nr. 22/1, pp. 1-2).

Het doel van de wet van 4 juli 1962 is als volgt beschreven in de parlementaire voorbereiding :

« Dit voorstel [...] heeft tot doel :

1. het personeel van de N.M.B.S. een vergoedingsregeling te bezorgen die in de plaats zou gesteld worden van de wet van 24 december 1903, betreffende de vergoeding van de schade voortspuitende uit arbeidsongevallen, de besluitwet van 13 december 1945 betreffende de vergoeding van de schade voortspuitende uit ongevallen op de weg van het werk en de wet van 24 juli 1927 betreffende de vergoeding der schade veroorzaakt door beroepsziekten; » (*ibid.*, p. 1).

In de commentaar bij de artikelen wordt gepreciseerd :

« Eerste artikel

Rekening houdende met de statutaire toestand van het personeel in vast dienstverband van de N.M.B.S. en met het feit dat bij de Maatschappij een Nationale Paritaire Commissie bestaat, ingesteld bij artikel 13 van de wet van 23 juli 1936, die bevoegd is kennis te nemen van alle personeelskwesties en haar toestemming moet geven, met 2/3 meerderheid, over elke wijziging aan het statuut van het personeel, is het wenselijk de vergoedingsregeling inzake de arbeidsongevallen, ongevallen op de weg van het werk en de beroepsziekten, in gemeen overleg in de vernoemde Nationale Paritaire Commissie, door de Maatschappij en door de erkende beroepsorganisaties te laten vaststellen » (*ibid.*, p. 3).

Hieruit vloeit voort dat, naar aanleiding van een arrest van 4 december 1959 waarbij het Hof van Cassatie heeft geoordeeld dat de wet van 24 december 1903 betreffende de vergoeding van de schade voortspuitende uit arbeidsongevallen niet van toepassing was op het personeel van de NMBS, de wetgever aan de Nationale Paritaire Commissie de bevoegdheid heeft toegekend om de regeling vast te stellen voor de vergoeding van schade

ten gevolge van arbeidsongevallen, ongevallen op de weg naar en van het werk en beroepsziekten voor het statutair personeel van de NMBS.

B.6. Het bestaan van een specifieke juridische regeling voor de Belgische Spoorwegen inzake arbeidsongevallen, ongevallen op de weg naar en van het werk en beroepsziekten, op grond van de bevoegdheid die de wet van 4 juli 1962 ter zake aan de Nationale Paritaire Commissie heeft toegekend, heeft ertoe geleid dat de statutaire personeelsleden van de Belgische Spoorwegen werden uitgesloten van het toepassingsgebied van de wet van 3 juli 1967.

Uit de commentaar bij de artikelen van de wet van 3 juli 1967 blijkt immers :

« Dit artikel bepaalt het toepassingsveld van de wet. Deze beoogt, in beginsel, alle ambtenaren en agenten van de overheidsdiensten.

Wegens de ingewikkeldheid van de behandelde stof, stellen wij U voor de modaliteiten i.v.m. het van kracht worden van het nieuwe stelsel door de Koning nader te laten preciseren. [...]

Sommige agenten genieten reeds van een vergoedingsstelsel der werkongevallen en beroepsziekten. Dit is o.m. het geval bij de N.M.B.S. Het spreekt vanzelf dat daar waar de van kracht zijnde bepalingen voldoening geven aan de betrokkenen, het niet aangewezen is hen door nieuwe voorschriften te vervangen. De toepassingsbesluiten zullen dus de nodige uitzonderingen bevatten » (*Parl. St.*, Kamer, 1964-1965, nr. 1023-1, p. 4).

B.7. Ten slotte sluiten de bestreden bepalingen de personeelsleden van HR Rail, ongeacht of zij zich in een statutair of contractueel verband met hun werkgever bevinden, uitdrukkelijk uit van het toepassingsgebied van de wet van 3 juli 1967.

Uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 25 december 2016 blijkt :

« Vier naamloze vennootschappen van publiek recht, met name HR Rail, Brussels South Charleroi Airport Security, Liège Airport Security, Circuit van Spa-Francorchamps werden opgericht na de hervorming in 2007 van de wet van 3 juli 1967 betreffende de arbeidsongevallenregeling publieke sector. Deze hervorming maakt deze wet automatisch van toepassing op de statutaire en de contractuelen van de publiekrechtelijke rechtspersonen. [...]

Daarnaast, wat de schadevergoeding voor arbeidsongevallen, ongevallen op de weg naar en van het werk en voor beroepsziekten betreft, is een bijzondere reglementering, voorzien door of krachtens het Statuut van het personeel, van toepassing op het statutaire personeel van HR Rail, krachtens artikel 118, 1°, en 73 van de wet van 23 juli 1926 betreffende de NMBS

en het personeel van de Belgische Spoorwegen, zoals in die wet ingevoegd door het koninklijk besluit van 11 december 2013 betreffende het personeel van de Belgische Spoorwegen.

De bepaling hernomen in het hierboven vermelde artikel 118, 1°, was al vóór de laatste herstructurering van de Belgische Spoorwegen in de wet van 23 juli 1926 opgenomen, in (oud) artikel 13 dat opgeheven werd door hetzelfde besluit van 11 december 2013.

Om alle verwarring te voorkomen ten aanzien van de residuaire bepaling waarvan sprake hierboven, ingevoegd in 2007, sluit artikel 1/1 van voornoemde wet van 3 juli 1967, ingevoegd door artikel 16 van onderhavig ontwerp van wet, ook *expressis verbis* het statutair personeel van HR Rail uit van de toepassing van de wet van 3 juli 1967 » (*Parl. St.*, Kamer, 2016-2017, DOC 54-2210/001, pp. 6-7).

Ten aanzien van de ontvankelijkheid

B.8.1. De Ministerraad is van mening dat de vzw « Mobilité et Transport Intermodal de Service Public », vijfde verzoekende partij, niet doet blijken van een belang om in rechte te treden, daar zij pas enkele dagen vóór het instellen van het beroep is opgericht.

B.8.2. De Grondwet en de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof vereisen dat elke natuurlijke persoon of rechtspersoon die een beroep tot vernietiging instelt, doet blijken van een belang. Van het vereiste belang doen slechts blijken de personen wier situatie door de bestreden norm rechtstreeks en ongunstig zou kunnen worden geraakt.

B.8.3. De eerste, de tweede, de derde en de vierde verzoekende partij zetten uiteen dat zij statutaire ambtenaren zijn bij HR Rail en dat de bestreden bepalingen in die zin rechtstreeks betrekking hebben op hen. De eerste en de tweede verzoekende partij zijn bovendien het slachtoffer van een arbeidsongeval, waarbij de tweede verzoekende partij thans tegenover HR Rail staat in het kader van een geschil met betrekking tot de kwalificatie van een ongeval als arbeidsongeval.

B.8.4. Daar het belang van de eerste vier verzoekende partijen voldoende is aangetoond en voorts niet wordt betwist door de Ministerraad, dient het belang van de vijfde verzoekende partij om in rechte te treden, niet te worden onderzocht.

B.9.1. De Ministerraad voert voorts aan dat het beroep tot vernietiging gericht is tegen de definitie van het arbeidsongeval vervat in het ARPS 572, hetgeen geen norm is die door het Hof getoetst kan worden.

B.9.2. Het Hof is bevoegd om wetskrachtige normen te toetsen aan de regels die de bevoegdheden verdelen tussen de federale Staat, de gemeenschappen en de gewesten, alsook aan de artikelen van titel II (« De Belgen en hun rechten ») en de artikelen 143, § 1, 170, 172 en 191 van de Grondwet.

B.9.3. Uit het verzoekschrift blijkt dat de middelen niet zijn gericht tegen het ARPS 572, maar tegen wetskrachtige normen die tot de bevoegdheid van het Hof behoren.

De exceptie wordt verworpen.

B.10.1. De Ministerraad voert voorts de gedeeltelijke onontvankelijkheid aan van het tweede en het derde middel, in zoverre de verzoekende partijen niet zouden uiteenzetten in welke zin artikel 23 van de Grondwet, wat het tweede middel betreft, en artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, wat het derde middel betreft, zouden zijn geschonden.

B.10.2. Het tweede middel is afgeleid uit de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 23 van de Grondwet. Het derde middel is, zijnerzijds, afgeleid uit de schending van de artikelen 10, 11 en 23 van de Grondwet, van artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en van het beginsel van de niet-retroactiviteit van de wetten.

Om te voldoen aan de vereisten van artikel 6 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, moeten de middelen van het verzoekschrift te kennen geven welke van de regels waarvan het Hof de naleving waarborgt, zouden zijn geschonden, alsook welke de bepalingen zijn die deze regels zouden schenden, en uiteenzetten in welk opzicht die regels door de bedoelde bepalingen zouden zijn geschonden.

Het Hof onderzoekt de middelen in zoverre zij aan de voormelde vereisten voldoen.

Ten aanzien van de omvang van het beroep

B.11.1. De Ministerraad merkt op dat de verzoekende partijen de bestreden bepalingen alleen bekritisieren in zoverre zij de toestand regelen van de statutaire personeelsleden van HR Rail, met uitsluiting van de contractuele personeelsleden, zodat de toetsing van het Hof tot die hypothese zou moeten worden beperkt.

B.11.2. Het Hof beperkt zijn onderzoek tot de bepalingen waartegen de in het verzoekschrift uiteengezette grieven daadwerkelijk zijn gericht. Uit de procedurestukken blijkt dat de bestreden bepalingen alleen worden betwist in zoverre zij de toestand regelen van de statutaire personeelsleden, waarbij de eerste vier verzoekende partijen overigens allen statutaire ambtenaren van HR Rail zijn.

B.11.3. De toetsing van het Hof heeft bijgevolg enkel betrekking op de bestreden bepalingen in zoverre zij van toepassing zijn op de statutaire ambtenaren van HR Rail voor wat de arbeidsongevallen en de ongevallen op de weg naar en van het werk betreft.

Ten aanzien van het eerste middel

Eerste onderdeel

B.12.1. Het eerste onderdeel van het eerste middel is afgeleid uit de schending van het wettigheidsbeginsel vervat in artikel 23 van de Grondwet, in zoverre de bestreden bepalingen de statutaire personeelsleden van HR Rail zouden uitsluiten van elke wettelijk ingevoerde regeling.

B.12.2. Artikel 23 van de Grondwet bepaalt :

« Ieder heeft het recht een menswaardig leven te leiden.

Daartoe waarborgen de wet, het decreet of de in artikel 134 bedoelde regel, rekening houdend met de overeenkomstige plichten, de economische, sociale en culturele rechten, waarvan ze de voorwaarden voor de uitoefening bepalen.

Die rechten omvatten inzonderheid :

[...]

2° het recht op sociale zekerheid, bescherming van de gezondheid en sociale, geneeskundige en juridische bijstand;

[...] ».

B.12.3. Artikel 23, tweede lid en derde lid, 2°, van de Grondwet verplicht de bevoegde wetgever om het recht op sociale zekerheid te waarborgen en de voorwaarden voor de uitoefening van dat recht te bepalen.

Die grondwetsbepaling verbiedt die wetgever echter niet machtigingen te verlenen aan de uitvoerende macht, voor zover die machtigingen betrekking hebben op de tenuitvoerlegging van maatregelen waarvan de wetgever het onderwerp heeft aangegeven. Zij verplicht de wetgever dus niet om alle essentiële elementen van het recht op sociale zekerheid te regelen en verbiedt hem niet om de uitvoerende macht ertoe te machtigen die te regelen.

B.12.4.1. De bestreden bepalingen bevatten geen enkele machtiging aan de uitvoerende macht waarvan de grondwettigheid zou kunnen worden onderzocht in het licht van artikel 23 van de Grondwet.

B.12.4.2. In tegenstelling tot wat de verzoekende partijen verklaren, hebben de bestreden bepalingen niet tot doel de statutaire personeelsleden van HR Rail te onttrekken aan elke wettelijk ingevoerde regeling inzake arbeidsongevallen en ongevallen op de weg naar en van het werk en meer bepaald aan het toepassingsgebied van de wet van 3 juli 1967.

Uit de parlementaire voorbereiding van de wet van 4 juli 1962, aangehaald in B.5.4.4, blijkt dat de wetgever het wenselijk heeft geacht de regeling voor de vergoeding van schade ten gevolge van arbeidsongevallen en ongevallen op de weg naar en van het werk voor de statutaire personeelsleden van de NMBS, sindsdien overgenomen door HR Rail, te laten vaststellen door de Nationale Paritaire Commissie, met andere woorden binnen het specifieke hogere orgaan voor sociaal overleg van de Belgische Spoorwegen. In de parlementaire voorbereiding van de wet van 3 juli 1967, aangehaald in B.6, wordt bevestigd dat de wetgever

ervoor heeft gekozen de statutaire personeelsleden van de NMBS, sindsdien overgenomen door HR Rail, niet te onderwerpen aan de regeling van die wet.

Zoals blijkt uit B.5.1 tot B.6 zijn de statutaire personeelsleden van HR Rail onderworpen aan een specifieke regeling inzake arbeidsongevallen en ongevallen op de weg naar en van het werk, die hoofdzakelijk bepaald is in hoofdstuk XVII van het personeelsstatuut van de Belgische Spoorwegen en in het ARPS 572 van 17 augustus 1970.

Bij de hervorming van de Belgische Spoorwegen in 2013, die heeft geleid tot de overdracht van de statutaire personeelsleden van de NMBS Holding naar HR Rail, hebben de wetgever en de Koning, zoals in B.4 wordt vermeld, herhaaldelijk uitdrukkelijk onderstreept dat die overdracht van rechtswege gebeurde, zonder wijziging van de rechtstoestand van het overgedragen personeel.

Uit de in B.7 aangehaalde parlementaire voorbereiding blijkt dat de wetgever, met de bestreden bepalingen, uitsluitend elke twijfel omtrent de niet-onderwerping van de statutaire personeelsleden van HR Rail aan de wet van 3 juli 1967 wilde wegnemen. Die twijfel kon ontstaan wegens de bewoordingen van artikel *2bis* van het koninklijk besluit van 12 juni 1970, dat bepaalt dat de publiekrechtelijke rechtspersonen die zijn opgericht na 31 december 2004 - behoudens andersluidende bepaling - automatisch onderworpen zijn aan de wet van 3 juli 1967, en wegens de oprichting van HR Rail bij een koninklijk besluit van 11 december 2013, met andere woorden na de voormelde datum.

Bij de bestreden bepalingen heeft de wetgever « alle verwarring [willen] voorkomen ten aanzien van de residuaire bepaling waarvan sprake hierboven, ingevoegd in 2007 », reden waarom « artikel 1/1 van voornoemde wet van 3 juli 1967, ingevoegd door artikel 16 van onderhavig ontwerp van wet, ook *expressis verbis* het statutair personeel van HR Rail [uitsluit] van de toepassing van de wet van 3 juli 1967 » (*Parl. St.*, Kamer, 2016-2017, DOC 54-2210/001, p. 7).

De bestreden bepalingen hebben dus niet tot gevolg gehad de statutaire personeelsleden uit te sluiten van het toepassingsgebied van de wet van 3 juli 1967. Zij waren dat reeds vóór de bestreden bepalingen.

B.12.5. Ten slotte, indien het eerste middel, in zijn eerste onderdeel, zo moet worden begrepen dat daarin de afwezigheid van enige wettelijke regeling inzake arbeidsongevallen voor de statutaire ambtenaren van HR Rail, met schending van artikel 23 van de Grondwet, wordt bekritiseerd, is het in werkelijkheid gericht tegen de regeling die ter zake voortvloeit uit de wet van 4 juli 1962 en is bevestigd bij de wet van 3 juli 1967.

Die grief beoogt de bestreden bepalingen niet en staat dus los van het onderwerp van het beroep.

B.12.6. Het eerste middel, in zijn eerste onderdeel, is niet gegrond.

Tweede onderdeel

B.13.1. Het eerste middel, in zijn tweede onderdeel, is afgeleid uit de schending van de *standstill*-verplichting vervat in artikel 23 van de Grondwet, in zoverre de bestreden bepalingen een aanzienlijke achteruitgang van het beschermingsniveau van het recht op sociale zekerheid met zich zouden meebrengen die niet zou zijn verantwoord door motieven van algemeen belang, ten aanzien van de statutaire ambtenaren van HR Rail die voortaan zouden zijn uitgesloten van het toepassingsgebied van de wet van 3 juli 1967 en geen aanspraak meer zouden kunnen maken op de daarin vervatte definitie van het arbeidsongeval, die voordeliger wordt geacht dan die welke is vervat in het ARPS 572.

B.13.2. Artikel 23 van de Grondwet bevat inzake het recht op sociale zekerheid een *standstill*-verplichting die eraan in de weg staat dat de bevoegde wetgever het beschermingsniveau dat geboden wordt door de van toepassing zijnde wetgeving, in aanzienlijke mate vermindert zonder dat daarvoor redenen zijn die verband houden met het algemeen belang.

B.13.3. Om de in B.12.4.2 vermelde redenen is er geen sprake van een achteruitgang van het beschermingsniveau van het recht op sociale zekerheid dat de statutaire personeelsleden van HR Rail genieten.

B.13.4. Het tweede onderdeel van het eerste middel is niet gegrond.

Ten aanzien van het tweede middel

B.14. De verzoekende partijen leiden een tweede middel af uit de schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 23 van de Grondwet, in zoverre het bestreden artikel 21 van de wet van 25 december 2016 een verschil in behandeling zou invoeren tussen de statutaire personeelsleden en de contractuele personeelsleden, en zulks zonder enige verantwoording.

Volgens de verzoekende partijen vloeit het verschil in behandeling voort uit het feit dat de statutaire personeelsleden van HR Rail niet meer kunnen steunen op de definitie van het arbeidsongeval vervat in de wet van 3 juli 1967, noch op die in de arbeidsongevallenwet van 10 april 1971 die op de contractuele personeelsleden van toepassing is. Zij moeten derhalve aantonen dat een gebeurtenis kan worden gekwalificeerd als een arbeidsongeval in het licht van de definitie vervat in het ARPS 572, hetgeen een zwaardere bewijslast zou impliceren dan de bewijslast die voortvloeit uit de definities vervat in de voormelde wetten.

B.15. De Ministerraad werpt een exceptie van onontvankelijkheid van het middel op, enerzijds, in zoverre het aangeklaagde verschil in behandeling niet is gelegen in de bestreden bepalingen, maar in bepalingen die lagere rechtsbronnen dan de wet zijn en, anderzijds, in zoverre het middel is afgeleid uit de schending van artikel 23 van de Grondwet, terwijl de verzoekende partijen niet zouden aantonen waarin een dergelijke schending zou bestaan.

B.16.1. Om de in B.12.4.2 uiteengezette redenen hebben de bestreden bepalingen niet tot gevolg gehad de statutaire personeelsleden van HR Rail te onttrekken aan het toepassingsgebied van de wet van 3 juli 1967 en de daarin vervatte definitie van het arbeidsongeval, daar die wet evenmin op hen van toepassing was vóór de inwerkingtreding van de bestreden bepalingen.

Het aangeklaagde verschil in behandeling vloeit voort uit het feit dat het ARPS 572 van toepassing is op de statutaire personeelsleden van HR Rail, terwijl de contractuele personeelsleden van HR Rail zijn onderworpen aan de arbeidsongevallenwet van 10 april

1971. Artikel 4, 3°, van die wet sluit de « personen die zich in een statutair verband bevinden met HR Rail » uitdrukkelijk uit van het toepassingsgebied ervan.

B.16.2. Het bekritiseerde verschil in behandeling is dus niet gelegen in de bestreden bepalingen.

B.16.3. Ten slotte, in zoverre de verzoekende partijen niet aantonen in welke andere zin het recht op sociale zekerheid gewaarborgd bij artikel 23 van de Grondwet op discriminerende wijze zou zijn geschonden, dient die grief niet te worden onderzocht.

B.17. Het tweede middel is niet gegrond.

Ten aanzien van het derde middel

B.18. De verzoekende partijen leiden een derde middel af uit de schending van de artikelen 10, 11 en 23 van de Grondwet, van artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en van het beginsel van de niet-retroactiviteit van de wetten, in zoverre het bestreden artikel 22 van de wet van 25 december 2016 bepaalt dat het bestreden artikel 21 uitwerking heeft op 1 januari 2014. Het retroactieve karakter van artikel 22 zou aldus de bewijslast wijzigen in het kader van de geschillen die ontstaan naar aanleiding van arbeidsongevallen die zich hebben voorgedaan na 1 januari 2014, zonder dat nochtans uitzonderlijke omstandigheden of dwingende redenen van algemeen belang bestaan die dat zouden verantwoorden.

B.19. In zoverre het middel de schending aanvoert van artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en van een algemeen rechtsbeginsel, is het Hof niet bevoegd om hieraan rechtstreeks te toetsen.

B.20. De niet-retroactiviteit van de wetten is een waarborg die tot doel heeft rechtsonzekerheid te voorkomen. Die waarborg vereist dat de inhoud van het recht voorzienbaar en toegankelijk is, zodat de rechtzoekende de gevolgen van een bepaalde handeling in redelijke mate kan voorzien op het ogenblik dat die handeling wordt gesteld. De terugwerkende kracht is enkel verantwoord indien die absoluut noodzakelijk is voor de

verwezenlijking van een doelstelling van algemeen belang. Indien bovendien blijkt dat de terugwerkende kracht tot doel of tot gevolg heeft dat de afloop van een of andere gerechtelijke procedure in een bepaalde zin wordt beïnvloed of dat de rechtscolleges worden verhinderd zich uit te spreken over een welbepaalde rechtsvraag, vereist de aard van het in het geding zijnde beginsel dat buitengewone omstandigheden of dwingende motieven van algemeen belang het optreden van de wetgever verantwoorden, dat, ten nadele van een categorie van burgers, afbreuk doet aan de aan allen geboden jurisdictionele waarborgen.

B.21.1. Krachtens het bestreden artikel 22 van de wet van 25 december 2016 heeft artikel 1/1 van de wet van 3 juli 1967, zoals ingevoegd bij het bestreden artikel 21, volgens hetwelk die wet niet van toepassing is op de statutaire personeelsleden van HR Rail, uitwerking vanaf 1 januari 2014. Die datum stemt overeen met het ogenblik waarop de overdracht van de statutaire personeelsleden van de NMBS Holding naar HR Rail effectief is geworden.

B.21.2. Zoals is vermeld in B.12.4.2 heeft het bestreden artikel 21 niet tot doel of tot gevolg gehad de statutaire personeelsleden van HR Rail te onttrekken aan het toepassingsgebied van de wet van 3 juli 1967. Die bepaling strekt er uitsluitend toe elke twijfel omtrent de niet-onderwerping van de statutaire personeelsleden van HR Rail aan de wet van 3 juli 1967 weg te nemen, door die personeelsleden uitdrukkelijk van het toepassingsgebied van die wet uit te sluiten.

Aangezien het bestreden artikel 21 aldus louter een vooraf bestaande toestand bevestigt, zonder die te wijzigen, kan de terugwerkende kracht die daaraan is toegekend geen rechtsonzekerheid hebben doen ontstaan. De terugwerkende kracht, zoals voorzien in het bestreden artikel 22, is om die reden verantwoord.

B.22. Het derde middel is niet gegrond.

Om die redenen,

het Hof

verwerpt het beroep.

Aldus gewezen in het Frans, het Nederlands en het Duits, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 4 oktober 2018.

De griffier,

De voorzitter,

F. Meersschaut

F. Daoût